

האתרוג התימני

מתוך הארכיון של מתימן יבוא (my1.co.il)

מהאתר נוסח תימן

שו"ת על מעלת האתרוג התימני

(תמצית קונטרס האתרוג התימני בעריכת הצב"י מאיר ליאור לוי יצ"ו)

א. מהי דעת הגאון בעל החזון אי"ש זצ"ל על האתרוג התימני?

תשובה: מפורסם מתלמידיו, וכן נדפס בשמו שכשר הוא לברכה, כי אין בו שום חשש פקפוק, שמהותו הפנימית מעידה עליו שאין לו מיץ. ורבים מסרו לי שהחזון אי"ש אמר בלשון, "אין יותר כשר מאתרוג תימני".

ב. האם יש לחשוש שהאתרוג התימני מורכב עם תפוח עץ כיון שהם דומים זה לזה, שתוכם בשר לבן, וחדרי הזרע ריקים? תשובה: אי אפשר להיות הרכבה כזאת, וכן אומרים המומחים בחכמת הטבע שלא יתכן הרכבת אתרוג בתפוח, לפי שאין ההרכבה מתאחה, אלא באותם שכוללים הם במיני ההדרים.

ג. האם בני ק"ק אשכנזים וספרדים יכולים לצאת ידי חובה באתרוג תימני אף על פי שאין להם מסורת בידם? תשובה: אין בזה פקפוק, וזהו גם כן דעת החזון אי"ש שהמליץ לקחת כאמור לעיל בתשובה לשאלה א'. ועוד שמעתי מאחד מראשי הישיבות שליט"א, כי הגרי"ז מברסק היה מחשיב ביותר מכל האתרוגים את האתרוג התימני, וכן נהגו בניו אחריו. וכן הגרב"צ אבא שאול זצ"ל היה לוקח רק אתרוג תימני, כמו שכתוב בספר תולדותיו. וכן פשט המנהג אצל רבים מיראי ה' מכל קהילות ישראל ספרדים ואשכנזים.

ד. מהי צורת אתרוג תימני, והיפוכו הלימון?

תשובה: האתרוג גדול והלימון קטן. האתרוג עוקצו שוקע והלימון עוקצו בולט. האתרוג בקליפתו החיצונה יש בשר לבן מרובה ביותר, וסביבות הגרעינים לחות מועטות, ולימון תחת קליפתו הצהובה הדקה יש מיעוט בשר לבן, ונראה בין הכל כקליפה אחת כמו בתפוח ואשכולית הדומים לו, אבל אין הבשר עיקר פריו אלא רובו שהוא המיץ.

ה. האם בתימן היו עושים הרכבה?

תשובה: המציאות היתה שבתימן לא הרכיבו כלום, ולא רק אתרוגים אלא כל המינים. ואפשר לומר לפי שהאקלים והקרקע טובים לפירות, אינם צריכים להרכיב כמו בשאר ארצות.

ו. מהם הראיות שהאתרוגים שהיו בזמן חז"ל היו ראויים לאכילה חיים כהאתרוג התימני?

- א. גמרא בסוכה דף ל"ז; אתרוג דלאכילה קאי אי שרית ליה להריח בשבת אתי למגזייה. ופירש רש"י שהוא שוכח ותולש ואוכלו. ואף אם אוכלו במחובר, אין לך תולש גדול מזה.
- ב. שם דף מ"ה, מיד התינוקות שומטין את לולביהן ואוכלין אתרוגיהן.
- ג. שם דף ל"ו; ר' חנינא מטביל בה (פירש רש"י אוכל מקצתו) ונפיק (ויוצא ידי חובה בנותר).
- ד. שם דף מ"ו; הפריש ז' אתרוגים לז' ימים, רב אמר כל א' א' יוצא בה ואוכלה לאלתר וכו'.
- ה. גמרא בבבא בתרא דף קל"ו; האחין שקנו אתרוג בתפוסת הבית וכו' אם יכול לאוכלו יצא.
- ו. בראשית רבה פ ט"ו סימן ז', אילן שאכל ממנו אדם וכו' ר' אבא דעכו אמר אתרוג היה. הה"ד ותרא האשה כי טוב העץ למאכל. אמרת צא וראה אינהו אילן שעצו נאכל כפריו, ואין אתה מוצא אלא אתרוג.
- ז. ירושלמי פ"ח דפאה הל"ד, רמב"ם פ"ו ממתנות עניים הל"ח, אתרוג אחד יש בו כדי שביעה.
- ח. תוספות במסכת שבת דף פ"ח, "כתפוח בעצי היער וגו' ופריו מתוק לחכי" (שיר השירים ב', ג') פירש רבינו תם דהאי תפוח אתרוג הוא.
- ט. בספר בן איש חי ח"א פרשת ראה סעיף י"א כתב שבעירו האתרוג הוא מתוק.
- י. בלקט יושר כתב שבעל תרומת הדשן היה חביב עליו אתרוג הבא מפו"ל שיש לו טעם וריח, יותר מאתרוג הבא מראו"ם.
- יא. גמרא בשבת דף ק"ט; לרפואת מי ששתה מים מגולין, ליתני אתרוגא חליטא וכו' ופירש רש"י מתוק.
- יב. אמרו בירושלמי דלא ינעץ אדם סכין בתוך אתרוג או בתוך צנן וכו', ופירש הפר"ח ביורה דעה סימן קט"ז סס"ק ז' בשם הרב יפה מראה שהטעם מפני שהסכין מעלה חלודה ונכנסת בהם על ידי חריפותם ומזקת לאוכליהם.

ז. האם מתקיים באתרוג התימני מה שאמרו חז"ל שטעם עצו ופריו שווה?

תשובה: בעצי האתרוגים התימנים יש טעם מתיקות דומה לגוף הפרי שהוא הבשר הלבן, לך ונסה, ואפילו שורשו מתוק כאשר אומרים המומחים, שלכן הוא ניזוק בקל.

ח. **האם האתרוג התימני שייך לסוג ההדרים?** תשובה: פשוט שהאתרוג התימני הוא גם כן שייך למשפחת ההדרים שהם לימון תפוז אשכוליות והכושכש וכו', שהרי הוא מתאחה בהרכבה עם הלימון והכושכש כמפורסם, וכן חדרי הזרע הם כצורת הפלחים בשאר ההדרים, רק שהוא יבש. ועוד שמראית קליפתו ניקודים כמו הלימון ומצהבת כמותו.

ט. האם יש לחשוש מזה שיש אתרוגים תימנים שאין בהם בליטות?

תשובה: אין סימן של חוסר הבליטות קובע שהוא מורכב, והעיקר שאין מיץ בפנים.

י. מדוע אין לאתרוג תימני פיטמא כשאר האתרוגים המצויים?

תשובה: כיון שהפטמא נושרת בעוד האתרוג קטן, וכדברי הרמ"א בסימן תרמ"ח ס"ז שאין פיסול כשנשרה הפטמא בעודו במחובר, וז"ל: אבל אם לא היה לו דד מעולם כשר, וכן רוב האתרוגים שמביאים במדינות אלו (הרא"ש). ובמשנ"ב ס"ק ל"ב כתב וז"ל: כיון שכן היא ברייתן וזהו דרך גידולן אין לכנותם בשם חסרים או שאינן הדר.

י"א. האם יש לחזר אחר אתרוג תימני גדול? תשובה: המנהג להדר לקחת אתרוגים גדולים דוקא [מק"ג אחד עד חמשה

ק"ג] ובתימן נמצאים אתרוגים רבים אפילו כשבעה ושמונה ק"ג, כאתרוגו של רבי עקיבא שהביאו לבית הכנסת על כתיפו ברוב גדלו, כדאיתא בגמרא בסוכה דף ל"ו: [ועיין רמב"ם פ"א ממעשר שני הל"ו], ומזה יש להוכיח דידן מייחסי טפי, מלבד מה שהם רכים מאד בגמר בישולם עד שנבדקים בנעיצת צפורן על גבי הקליפה, ומתוקים וטובים למאכל כשהם חיים, וכמו שזה גם כן היה בזמן חז"ל וכדלעיל בתשובה לשאלה ו', ונאכלים הם כל ימות השנה אפילו לגויים, וכל כך פריזו רך עד שמרווה את הצמא. אמנם האתרוגים שלנו בעצמם שהביאו מתימן וזרעו מגרעיניהם כאן בארצנו הקדושה, אינם מביאים גדולים כל כך (אף כי הם גדולים עכ"פ לגבי שאר אתרוגים שמשאר ארצות), וגם אין כל כך מתיקות ויבשים הם (גם זה רק כלפי מה שהיו בתימן אבל כלפי שאר אתרוגים טובים הם ביותר), ואפשר דזה מפני שבעוה"ר נתקללה ארצינו הקדושה כיעוין בגמרא בכתובות דף ק"ב.

י"ב. האם בזמננו צריך לדרוש ולחקור אחר אתרוג תימני, שמא הורכב?

תשובה: כיוון שבזמננו כאן בארץ ישראל יש המרכיבים את האתרוג התימני, לפיכך צריך לזהר לדרוש ולחקור בזה ולקחת רק מאיש נאמן, שיהיה גם הוא גם האתרוג תוכם כברם, ר"ל שאעפ"י שמראית החיצון של האתרוג כתימני, מ"מ בתוכו יש המיץ ובפתיחתו נראה שהורכב או להראותו לבקיאיים ומנוסים במראיהם ובריחם. ורבים נכשלים בזה מחוסר ידיעה.

מסקנא

כל האתרוגים בזמנינו הם בחשש הרכבה עם לימון, חוץ מן התימני שכולו בשר בלא פלחי מיץ בפנים, ולכן אין לקחת מין אתרוג אחר. וכשיבנה בית המקדש נזכה כולנו לשמוח לפני ה' באתרוג הנקרא עתה תימני, וזו נגלה לי מסוד תורת ה' תמימה.

+ הוסף תגובה חדשה
תגובות: (צפה ב- תגובות בעמוד זה)

בטעינה...

+ שלח משוב

**זכות לימוד התורה בנוסח תימן ושימור המסורת והחייאת מורשת תימן
תעמוד לתורמים היקרים נאמני עדת תימן לברכה והצלחה ישועה ורפואה ומילוי כל משאלה.**

תרום בשמחה ללימוד ילדי תימן

להפקיד או העברה בנקאית לחשבון הת"ת: מבשר טוב, בנק מרכנתיל, סניף גאולה 635 ירושלים. מספר חשבון 55631

לפרטים נוספים להתקשר לטלפון [050-4148077](tel:050-4148077) תזכו למצוות עם שפע ברכה והצלחה.

אם יש בקשה מיוחדת לתפילת הילדים שלחו הודעה. אפשר גם בווטסאפ 054-2254768

מתימן יבוא הישיבה המרכזית לבני עדת תימן. ירושלים רחוב תרמ"ב 6. טלפון: 02-5812531 דוא"ל: mtyavo@gmail.com פקס: 077-

4448207 חשבון בנק הדאר: 4874867

מבשר טוב - ת"ת לבני עדת תימן רחוב יחזקאל 46 ירושלים. גני ילדים רחוב ארץ חפץ 112 כניסה ב ירושלים.

דוא"ל: mtyavo@gmail.com

לייבסיטי - בניית אתרים